

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Apocal. 20. Et alius liber apertus, qui est vita: exponunt Glossa ibidem, Greg. 24. Moralium c. 9. & D. Thom. de Veritate q. 7. art. 1. de Christo. Intellectus etiam diuinus liber vitæ ea potest ratione dici, qua hominum facta continet, propter quæ iustus vita æterna retribuetur, reprobis verò supplicium æternum. De huiusmodi libro intelligitur illud Plal. 138: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur.

Libro vitæ cur non mors etiam appelleretur.

An liceat optare aliquid quando vitæ libro vitæ quis deleatur.

Licet autem in intellectu diuino tum peccata hominum contineantur, tum etiam qui reprobat ab eo. sint, à potiori tamen obiecti parte, liber vitæ potius, quam mortis atque reprobationis, appellatur: quamuis verè liber etiam reprobatorum sit.

Hoc loco dubium esse poterat, nullo interueniente peccato, ut Deus à pluribus agnosceretur & diligeretur, liceret alicui optare deleri de libro vitæ, dummodo multi alij Deum agnoscerent, diligerent, sempiternisque illius bonis fruerentur. Id quod Paulus ad Rom. 9. optasse videtur. Rem hanc discussimus latè 2. 2. quæstio. 26. artic. 4. ostendimusque partem affirmantem esse veram. Excluditurque aliis expositionibus ostendimus, cum esse legitimum sensum verborum Pauli ad Rom. 9. Nec propterea credas in sensu simili locutum fuisse Moysen, Exodi 32. dum est Deum precatus his verbis: Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis dele me de libro tuo. Ut enim Abulensis in eum locum q. 44. rectè adnotauit, non dixit: Dele me de libro tuo, modo dimittas illis hanc noxam: quasi desideraret commutationem facere pro peccati condonatione, sed solum dixit: Si id non facis, dele me de libro tuo. Sanè Augustinus q. 147. in Exodum, Lyranus, Abulensis, & alij plerique interpretes planè attingunt veram eius loci sententiam, eum dicunt, Moysen ex magno affectu caritatis erga populum, & magna familiaritate, ac confidentia erga Deum, per hyperbolem in ea verba prorupisse, ut exprimeret ardentissimum quoddam desiderium iram Dei à capitibus Iudeorum deprecandis; in eo prorsus sensu, quo filius, quem habet pater in delictis, videns seruum sibi carissimum in domo iuste eiici, patri diceret: Ne hunc, aut sanè me quoque domo eicio. Nec enim is filius optaret separationem à patre suo, sed ea hyperbole vteretur, ut desiderium suum ardens exprimeret, & patrem ad misericordiam commoueret.

QUÆSTIO XXV

De diuina potentia.

Potentia ad extra est proprie potentia.

Quæstio 14. differuit de pertinentiis ad intellectum & voluntatem, quæ actus habent immanentes. Nunc de potentia Dei ad extra disputat. Quoniam verò non solum eius effectus, sed etiam, ut videbimus, actus re sunt ab ea distincti, fit, ut inter omnia, quæ in Deo sunt formaliter, hæc sola nomen potentie proprie mereatur, eaque de causa D. Thomas hoc loco eam solum nomine diuine potentie intelligit. Quemadmodum enim intelligere & velle solo nostro intelligendi more ab intellectu & voluntate diuina distinguuntur: ita intellectus & voluntas diuina solo nostro intelligendi more comparatione horum actuum potentie dicuntur.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Deo sit potentia.

DISPVATIO I.

PRIMA conclusio. In Deo non est potentia passiva. Est de fide ut patet ex dictis quæst. 3. & 9.

Secunda conclusio. In Deo est potentia actiua, Est etià de fide, ut patet ex illo Pf. 88. Potens Dominus, &c. & ex illo Plal. 70. Potentiam tuam Deus usque ad altissima, quæ fecisti, magnalia, atque ex plethique aliis. Ratione verò probatur, quia omnia alia sunt à Deo efficienter, ut q. 2. artic. 3. ostensum est: ergo in Deo est virtus & potentia, qua ea omnia molitus est. Secundo, agens agit, quatenus est actu, patitur verò, quatenus est in potentia. Deus autem est summus & purus actus: ergo in eo est potentia actiua, non verò potentia passiva.

DISPVATIO II.

Vtrum executiua potentia in Deo distinguatur ab eius intellectu & voluntate.

Licet omnes fateantur in Deo intellectum, voluntatem, atque executiuam potentiam, hoc est, id quod est principium immediatum actionis transeuntis, atque effectuum ad extra, esse idem re: differunt tamen, an quemadmodum intellectus & voluntas nostro intelligendi more distinguuntur in Deo, ita concedenda sit in eodem tertia ratio formalis, quæ simili modo ab intellectu & voluntate distinguatur, & sit executiua potentia: principium-ve immediatum, quo Deus res ad extra efficiat.

Durandus in 1. diff. 88. quæst. 1. partem affirmantem amplectitur, quam probat primò. Quoniam creata non emanant immediatè ab intellectu & voluntate diuina: ergo præter intellectum & voluntatem, concedenda est in Deo potentia executiua, à qua immediatè emanent. Consequentia est manifesta: antecedens verò probatur, quia scire & velle, quæ sunt actus intellectus & voluntatis, indifferenter se habent secundum suas rationes formales ad ea quæ creari possunt, & quæ non possunt creari, ut ad Deum, qui terminat actum voluntatis, & scientie diuine, & ad ea, quæ nulla ratione esse possunt, quæ etiam terminant cognitionem diuinam: cuius rei causa est ratio, quia scire & velle secundum suas rationes formales non transeunt realiter in rem volitam & scitam, sed intentionaliter solum, seu secundum rationem: unde sola denominatione extrinseca dicitur res volita, aut scita: ergo creata non emanant ab intellectu & voluntate per cognitionem & volitionem diuinam, sed admittendus est alius actus transiens realiter in illa, atque aded alia potentia executiua, cuius sit ille actus.

Secundò, scire & velle sunt actiones manentes in intellectu & voluntate diuina: res create emanant à Deo per actionem transeuntem: ergo res create non emanant immediatè ab intellectu & voluntate diuina, sed admittenda est in Deo tertia potentia executiua, cuius actio illa transiens actus sit immediatus.

Tertiò, qualem ordinem realem habent, tum inter se, tum comparatione actionis, intellectus, voluntas, & potentia executiua in nobis, talem ordinem rationis habent in Deo, in quo solum distinguuntur.

stinguuntur ratione: sed in nobis sunt tres potentia: secundum rem distincta, neque actio & effectus ad extra emanant immediatè ab intellectu & voluntate, sed à sola potentia exequutrice: ab intellectu verò per scientiam emanant tamquam à dirigente & à voluntate per volitionem tamquam ab inclinante & imperante, & ab exequutrice potentia tamquam ab efficiente immediatè actionem & producente effectum: ergo in Deo erunt etiam tres potentia: ratione distincta, neque ab intellectu aut voluntate emanabit actio & effectus ad extra immediatè: sed solum tamquam à dirigente & imperante, à potentia verò exequutrice emanabit immediatè.

Scoti & quorundam aliorum opinio.

Contraria sententia, quod scilicet Deus immediatè producat res ad extra per voluntatem, neque necessaria sit in Deo potentia alia exequutrix, est Scoti in 1. d. 37. Eadè tribuitur D. Thomæ hoc loco ad quartum in secunda solutione, ac alibi. In eadè inclinatur Caiet. hoc loco, eamque affirmat Ferrarientis 2. contra gentes cap. 16. Siluester in Conftrato, & alij.

1. Conclusio.

Sit verò prima conclusio. Neque intellectus, neque scientia, neque voluntas, sumpta pro potentia, sunt nostro intelligendi more immediatum principium efficiens in Deo, à quo actio transiens, & resque creata emanant: tamen hæc omnia efficienter concurrant, sicutque nostro intelligendi more principium mediarum. Probat conclusio, quoniam tam ab intellectu diuino, quam à voluntate emanant res creatæ mediantibus actibus earum potentiarum, nempe mediante scientia & volitione, neque à scientia emanant immediatè, sed mediante determinatione libera voluntatis, vt q. 14. art. 8. & q. 23. art. 1. disp. 2. ostensum est: ergo licet vnumquodque eorum trium sit principium efficiens rerum creatarum, à nullo tamen eorum emanant immediatè.

2. Conclusio. Aliud diuina voluntatis quo pacto sit potentia exequutrix in Deo.

Secunda conclusio. Actus voluntatis, quo Deus vult hoc, aut illud esse tali, vel tali tempore, est in Deo immediatum principium efficiens rerum creatarum, atque adeò voluntas, quoad eum actum est potentia exequutrix in Deo. Hanc conclusionem intendit D. Thom. hoc loco, & Scotus loco citato, & ceteri Doctores citati, & in ea dissentimus à Durando: est verò consona satis Scripturis sacris: vt patet ex illo ad Ephesios 1. Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue. Psal. 142. Omnia quaecumque voluit dominus, fecit. Psal. 148. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt: q. verò 23. art. 1. disp. 2. ostendimus, volitionem diuinam, qua Deus hoc vel illud voluit, per metaphoram appellari in Scripturis dictum, mandatumque diuinum. Eandem conclusionem videtur etiam asserere Augustinus, aut quicumque alius eius operis autor in libro de speculo cap. 7. vbi loquens cum Deo: Voluntas, inquit, tua, opus est, cui velle est posse, qui omnia, que ex nihilo creasti, sola voluntate fecisti. Eadem verba habentur in Augustino libro meditat. cap. 29.

Rationibus verò probatur primò, quia non designabitur aliud in Deo, quod rationem habeat immediati principij efficientis rerum creatarum. Secundò, quia dato illo actu diuinæ voluntatis, & conclusa per impossibile in Deo quacumque alia virtute exequutrice, ex eo actu, tamquam ex efficaci & sufficienti causa, sequentur res creatæ eo tempore, & loco, quò Deus ex æternitate voluerit, vt in tempore sint, neque videtur tutum, consonumque cum diuina perfectione affirmare, actum illum non esse causam sufficientem & efficacem, vt ex eo solo emanent res creatæ: ergo superflue constituetur in Deo aliquid aliud, quod rationem principij immediati rerum creatarum, potentiaque exequutricis for-

Molina in D. Thom.

tiatur. Tertio, quia in actu illo voluntatis diuinæ facile reddimus rationem, quare res creatæ ex tempore emanent sine vlla mutatione in Deo, & quare emanent potius hæc, quam alia, & in hoc tempore & loco potius, quam in alio, nepe quia Deus ex æternitate liberè determinauit cum actu, vt esset potius volitio harum rerum, quam aliarum, vt esset volitio, vt potius essent in hoc tempore & loco, quam in alio, vt q. 19. art. 2. explicatum est: in alia autem potentia exequutrice non tam facile reddetur ratio illorum omnium.

Tertia conclusio. Præter scire & velle, datur vera actio transiens, qua Deus producit res creatas, quæque sit in rebus creatis tamquam in subiecto, & non in Deo. Oppositum huius conclusionis videtur asserere D. Thomas hoc loco ad secundum & tertium: ait namque actionem, qua Deus producit creaturas, esse in Deo, & non in creaturis, eaq. de causa dari potestiam in Deo comparatione effectuum, qui ab eo produciuntur, non verò comparatione actionis, qua produciuntur: quippe cum actio, qua produciuntur, sit ipsemet Deus. Diuum Thomam defendunt Caietanus hoc loco, & infra q. 45. & Ferrarientis 1. contra gentes c. 6. Probat nihilominus nostra conclusio, quoniam actio transiens nõ est in agente tamquam in subiecto, sed in patiente, vt cum Aristotele 3. Physicorum ostensum est: calefactio namque, qua ignis aquam calefacit, nõ est in igne, sed in aqua calefacta: ergo actio, qua Deus producit res creatas, non est in Deo, sed in rebus ipsis creatis, ac proinde est distincta à sapientia & volitione diuina, quibus res creatæ à Deo produciuntur. Quin potius scientia & volitio diuina sunt principia efficiens, à quibus nõ secus ea actio efficietè emanat, quam calefactio, qua ignis aquam calefacit, à calore ignis tãquam à principio efficiente. Secundò, Deus ex æternitate habuit scientiam & volitionem, quibus res creatæ factæ sunt: & tamen non produxit res ex æternitate: ergo actio, qua eas produxit, & à qua formaliter eas produxisse dicitur, nec est scientia, aut volitio, qua eas produxit, nec aliquid, quod in Deo sit formaliter, sed aliquid in creaturis existens, vnà cum eis ipsis comproductum. Conclusio corroborabitur q. 45. art. 3.

3. Conclusio. Dari veram actionem transiensem, qua Deus res producat.

Actionem transiensem non esse in agente.

Scientia & volitio diuina sunt principia efficiens.

Soluuntur Argu. Durandi. Primum.

Ad primum ergo Durandi dicendum est, probare quidem voluntatem in Deo, non in eo sensu esse potentiam exequutricem, quasi volitio, qua Deus ex æternitate voluit res esse, sit actio, seu productio rerum creatarum, atque adeò præter volitionem diuinam constituendam esse actionem transeuntem, quæ realiter attingat res creatas, tãquam earum productio, nõ verò probare, quòd voluntas diuina per volitionem, quæ ex æternitate voluit has vel illas res in hoc tempore & loco esse, non sit potentia exequutrix, atque principium efficiens, à quo immediatè emanet actio transiens, quæ sit productio rerum creatarum, in eis tamquam in subiecto existens, idemque re cum illis. Vnde ad argumētum in forma negandū est antecedens, si sit sermo de voluntate quoad actum, quo Deus voluit res creatas tali tempore & loco esse. Ad probationem verò negandum est, velle diuinum, quo Deus voluit res tali vel tali tempore existere, indifferenter se habere ad ea, quæ creati possunt, & ad ea, quæ non possunt creati. Velle namque illud respicit tamquam principium efficiens ea, quæ creanda sunt: reliqua verò non sunt eodem modo volita à Deo. Præterea, licet illud velle, sicut non est productio rerum creatarum, ita non transeat realiter in illas tamquam earum productio atque actio: ab eo tamen emanat proximè actio transiens, quæ est productio attingens realiter res creatas.

Ad primum ergo Durandi dicendum est, probare quidem voluntatem in Deo, non in eo sensu esse potentiam exequutricem, quasi volitio, qua Deus ex æternitate voluit res esse, sit actio, seu productio rerum creatarum, atque adeò præter volitionem diuinam constituendam esse actionem transeuntem, quæ realiter attingat res creatas, tãquam earum productio, nõ verò probare, quòd voluntas diuina per volitionem, quæ ex æternitate voluit has vel illas res in hoc tempore & loco esse, non sit potentia exequutrix, atque principium efficiens, à quo immediatè emanet actio transiens, quæ sit productio rerum creatarum, in eis tamquam in subiecto existens, idemque re cum illis. Vnde ad argumētum in forma negandū est antecedens, si sit sermo de voluntate quoad actum, quo Deus voluit res creatas tali tempore & loco esse. Ad probationem verò negandum est, velle diuinum, quo Deus voluit res tali vel tali tempore existere, indifferenter se habere ad ea, quæ creati possunt, & ad ea, quæ non possunt creati. Velle namque illud respicit tamquam principium efficiens ea, quæ creanda sunt: reliqua verò non sunt eodem modo volita à Deo. Præterea, licet illud velle, sicut non est productio rerum creatarum, ita non transeat realiter in illas tamquam earum productio atque actio: ab eo tamen emanat proximè actio transiens, quæ est productio attingens realiter res creatas.

Secundum.

Ad secundum, concessa maiori & minori, neganda est consequentia: solum enim probat, res creatas non emanare immediate à voluntate diuina tamquam à principio efficiente actionem transeuntem quatenus potentia est, qua res creata producuntur.

Tertium.

Ad tertium neganda est maior: volitio namque nostra non est efficax, vt eo ipso, quod vult aliquid esse ad extra, illud sit, & ob id nos, præter potentiam voluntatis & velle indigemus executioni. In Deo autè velle est efficax, vt eo ipso, quod vult esse aliquid certo loco & tempore, adueniente tali tempore, illud sit; & idèd præter intellectum, voluntatem, ac volitionem, non indiget potentia alia executione.

ARTICVLVS II.

Virum potentia Dei sit infinita.

Potentiam Dei esse infinitam.

CONCLUSIO affirmat: estque certissima, quoniam cum potentia diuina non sit aliud à diuina essentia; sicut essentia est infinita vt q. 7. ostensum est, ita etiam potentia. Porro eo loco adductæ sunt rationes naturales, quibus probatur, tam essentiam, quam potentiam Dei, esse infinitam. Potest etiã conclusio huius articuli probari, tum ex testimoniis Scripturæ & Conciliorum q. cit. adductis: tum etiam ex iis, quibus conclusio sequentis articuli demonstrabitur. Etenim si Deus potentiam finitam haberet, pro quantitate potentia posset solum certa quædam facere simul, & per consequens non esset omnipotens.

Potentia Dei non esset frustra, esto Deus nihil vnquam crearet.

Notanda est responsio D. Thomæ ad secundum, vbi docet: Esto Deus statuisset nihil vnquam creare, nihilominus potentia ipsius non esset frustra. Quoniam id dicitur frustra, quod ordinatur ad finem, cumque non allequitur: quare cum potentia diuina non ordinetur ad finem, quemadmodum creaturæ collatæ sunt à Deo vt sunt propter operationem vel effecta: sit, vt potentia non esset frustra, esto nihil vnquam operaretur.

ARTICVLVS III.

Virum Deus sit omnipotens.

In Deo esse omnipotentiam.

CONCLUSIO est affirmans, & de fide, vt ex testimoniis sequentibus est manifestum. Genes. 15. Ego Deus omnipotens. & cap. 18. Numquid Deo quicquam est difficile. Exodi 25. Omnipotens nomen eius. Iob. 42. Scio quia omnia potes. Ecclesiast. 1. Vnus est altissimus, creator omnium, omnipotens. Matth. 19. Apud Deum omnia possible sunt. Luc. 1. Non erit impossibile apud Deum omne verbum. In vtroque symbolo Apostolorum, & Niceno, Patrem omnipotentem. In symbolo Athanasij, Omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus. In Concilio Lateranensi cap. Firmiter de summa Trinit. & fide Catholica. Vnus est Deus immensus, incomprehensibilis, omnipotens.

Omnipotentem esse Deum quid.

Deum omnipotentem esse, non est aliud, quam posse id omne, quod esse potest. Duobus autem modis potest dici aliquid esse posse. Vno, comparatione potentia, quia videlicet datur potentia, per quam esse possit. Altero, secundum se, quia spectata natura ipsius, nihil repugnat id esse in rerum natura, siue detur potentia, per quam esse possit, siue ex eo capite esse nequeat, quod non detur potentia, per quam esse possit. Quemadmodum si in rerum

natura solum essent vires sentientes, neque vllus daretur intellectus, res incorporeæ non essent cognoscibiles, quasi existeret potentia per quam cognosci possent: essent tamen cognoscibiles secundum se: quia, quantum est ex sua natura, cognosci possent, vt patet, si daretur supra sensum vis intelligens, per quam cognoscerentur. Id omne dicitur posse esse secundo modo, quod in se spectatum produci potest, quin sequatur contradictio, atque adèd secundum se concipi potest sub ratione entis, hoc est, rei quæ ex se esse non repugnat, siue detur potentia, per quam produci valeat, siue non. Quod vero inuoluit contradictionem, quemadmodum secundum se rationem entis habere non potest, ita neque notitia iudicatiua concipi potest tamquam res, quæ vlla ratione reduci ad actum valeat. Ideo, vt Angelus Luca 1. beata virgini exprimeret, Deum ea ratione omnipotentem esse, quia potest id omne, quod secundo modo explicato esse potest, dixit, Non erit impossibile apud Deum omne verbum, id est, omne quod mente, in ratione entis, concipi potest, aut omnis res: nomen namque verbum, frequentissime sumitur in literis sanctis pro re, vt q. 27. art. 1. ostendimus. Potest etiam locus ille exponi, vt sit sensus: Non erit impossibile apud Deum omne verbum, quod scilicet dixerit esse facturum: quasi diceret Angelus, potens est Deus implere, quicquid ipse promiserit.

His ita constitutis, in triplici sensu (tametsi ab aliis duo tantum distinguantur) queri potest, an Deus sit omnipotens. Primus est, an ita sit omnipotens, vt per se, vel interuentu causarum secundarum, possit omnia quæ per quamcumque potentiam esse possunt. Atque in hoc sensu continentur omnes, euidens esse in lumine naturali, Deum omnipotentem esse. Vt enim q. 2. art. 3. late ostendimus, clarum est à Deo optimo maximo, vt à primâ causa, fonte, atque origine totius est, cætera omnia emanasse: quare per se, vel interuentu causarum secundarum, potest ea omnia facere: quæ per quamcumque potentiam esse possunt. Neque id negant, etiam hi philosophi, qui existimant Deum agere ex necessitate nature: idèd que non posse se solo ea producere, quæ interuentu causarum secundarum facit.

Secundus sensus est, an ita sit omnipotens, vt per se ipsum possit id omne efficere immediate, quod cuiusvis potentia viribus esse potest. In hoc sensu in primis Aristoteles cæterique philosophi, qui Deum agere ex necessitate nature alleuerant, cõsequenter dicerent, Deum non esse omnipotentem. Etenim si ex necessitate nature ageret, & quæ interuentu causarum secundarum produceret se solo potuisset immediate producere, ea omnia produxisset simul ex æternitate, & per consequens nihil interuentu causarum secundarum progressu temporis fieret.

Deinde Scot. & Gabr. in 1. d. 42. licet firmissime teneant, Deum hoc modo esse omnipotentem: addunt tamen id non dèd rationibus naturalibus esse demonstratum. Licet enim in lumine naturali euidenter probetur, omnem vim & potentiam causæ secundæ, quin & omnem illius perfectionem contineri eminenter in Deo, tamquam in prima causa, fonte, & origine, à quo omnia emanarunt, id quæ argumentum satis probabile esse fateantur, vt probes, quicquid interuentu causarum secundarum fit à solo Deo posse produci; negant tamen id argumentum esse demonstratorium: quandoquidem in sole, inquit, continentur eminenter lumè quod ab eo emanat, & calor quem mediante lumine vltèrius producit; & tamè sol non potest per seipsum immediate calefacere; sed mediante lumine: homo etiam virtute continet in se semem,

D. Lant. eu. exp.

Scit. no. di. quæ. p. 17. ex Deo. s. r. omni. p.

Deum in esse omnipotens. vt per se. possit. quicquid. interuentu. causarum. secundarum. producat. se. solo. potuisset. immediate. producere.

Scit. q. 2. d. 42.

Scit. q. 2. d. 42.